

בבא קמא נ"ה

בדברות הראשונים לא נאמר טוב שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא, מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר 'טוב', ובדברות האחרונות נאמר בכבוד אב ואם: "וְלִמְעַן יֵיטֵב לָךְ"? אמר לו, מדוע אינך שואל אותי האם בדברות הראשונות נאמר טוב? שאני איני יודע זאת³⁵¹. אלא לך אצל רבי תנחום בן חנילאי שהיה רגיל אצל רבי יהושע בן לוי שהיה בקי באגדה. וכשהלך אליו אמר לו, לא שמעתי ממנו. אבל שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא, ויש אומרים אבי אמו של רב אחי ברבי חנינא אמר, הואיל וסופם של הלוחות הראשונות להשבר לא נאמר בהם 'טוב'. שואלת הגמרא, ומה אם סופם להשתבר? אמר רב אשי, חס ושלום שפסקה טובה מישראל.

הרואה אות טי"ת בחלום הוא סימן טוב הרואה הספד סימן שחסו עליו שבאות טי"ת כתוב טוב, הרי כתוב בה "וְיִטְאָטְאִיתָ בְּמִטְאָטְאֵי הַשְּׂמַד", ואם נאמר שהכוונה למי שרואה בחלום אות טי"ת אחת הרי בכתוב "טְמָאָתָהּ בְּשׁוֹלֵיהָ" כתובה טי"ת אחת. ואם נאמר שמראים לו בחלום אותיות טי"ת ובי"ת הרי כתוב "טְבָעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ" בטי"ת ובי"ת? אלא הואיל והטי"ת הראשונה בתורה כתובה לטובה, שמהמלה "בְּרֵאשִׁית" ועד הכתוב "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם כִּי טוֹב" לא כתובה האות טי"ת. ואמר רבי יהושע בן לוי, הרואה בחלום את המלה 'הספד' כתובה, הוא סימן שחסו עליו מן השמים ופדו אותו.

אמר ריש לקיש, ממה שאמרה המשנה שגם חיה ועוף נכללו באיסור להרביע ממין למין אחר, נראה שרבי סובר ש'תרנגול' 'טווס' ו'פסיונים', הם כלאים זה בזה. ואמר רב חביבא, החידוש בדבר שאפילו שהם גדלים ביחד אינם מין אחד והם כלאים³⁵³.

שמואל אמר אווז ואווז הבר כלאים זה בזה. אמר שמואל, 'אווז' ו'אווז הבר', הם כלאים זה בזה. הקשה רבא בר רב חנן, אם הם שני מינים מפני שהחרטום המקור של זה הוא ארוך, והחרטום של זה הוא קצר, הרי גמל פרסי וגמל ישמעאלי שהצואר של זה הוא עבה והצואר של זה הוא צר, אינם כלאים זה בזה? אלא אמר אביי, ההבדל ביניהם שביצי הזכר של אווז הבר ניכרים מבחוץ, באווז

351 התוס' ב"ב ק"ג ע"א ד"ה תרויהו כתבו שפעמים שלא היו בקיאים בפסוקים.

352 לפי הגרסא בעין יעקב ריב"ל.

353 אפילו שמהמשנה יודעים רק שאיסור כלאים נוהג בעופות, ולא שנינו במשנה שהם שני מינים. מפני שכיון שרבי שנה שאיסור כלאים נוהג בעופות אנחנו יודעים מסברא שתרגול, טווס ופסיון הם כלאים זה בזה. כיון שאנחנו יודעים שהם מינים שונים, ואע"פ שגדלים ביחד. וכן מצאנו שאומרים בגמרא מעדותו של, אפילו שיודעים את הדין מסברא. תוס'.

הבית אינם ניכרים מבחוץ. רב פפא אמר, אווז הבר טוען ביצה אחת בשיחלא ואינו טוען ביצה שניה עד שהראשונה תוולד. ואווז הבית טוען כמה ביצים ביחד.

רבי ירמיה אמר בשם ריש לקיש המרביע שני מינים שבים לוקה משום כלאים. ואמר רב אדא בר אהבה משמו של עולא שהדבר נלמד בגזירה שווה "למינהו" מ"למינהו"³⁵⁴ הכתוב ביבשה.

הספק אם המנהיג בעז ובשיבוטא הסתפק רב אדא בר אהבה, מה הדין באדם שמנהיג לוקה משום כלאים קרון וקשר אותו לעז ולדג שיבוטא. האם זה שהעז

אינה יורדת לים והשיבוטא אינו עולה ליבשה, לא עשה כלום. או שכיון והוא מנהיג את הקרון בשניהם הוא עובר על איסור כלאים³⁵⁵. הקשה עליו רבינא, מעתה אם אדם חיבר חטה ושעורה, וזרע חטה בארץ, ושעורה בחוץ לארץ³⁵⁶ האם יהיה חייב? דוחה הגמרא, שם ארץ ישראל היא מקום חיוב כלאים, וחוץ לארץ אינה מקום איסור כלאים. אבל במנהיג בעז ובשיבוטא, שניהם הם מקום חיוב. שהרי לומדים מהכתוב "למינהו" שאם הנהיג בים ספינה שקשורה לשני מיני דגים היה חייב.

הדרן עלך פר' שור שנגח את הפרה' פרק ששי 'הכונס'

משנה

הכונס צאן לדיר³⁵⁷ ונעל בפניה כראוי ויצאה כיצד היא נעילה כראוי

והזיקה פטור, שהרי שמר עליה כראוי ומה היה לו לעשות³⁵⁸. לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב. נפרצה בלילה או שפרצה לסטים³⁵⁹ ויצאה והזיקה פטור, אבל ביום חייב מפני שיש לדבר קול ומסתמא

354 מלמינהו לבד א"א ללמוד איסור כלאים אם לא היה כתוב "חוקותי תשמורו". חוקות שחקקתי בכתוב "למינהו" בבהמה ובאילן. ומהם נלמד גם ל"למינהו" הכתוב בדגים. וי"י שאפ' שלא דורשים למינהו בבני נוח שלא מצאנו שהכתוב הזהיר בהם, לגבי בני ישראל שהזהירו על כלאים דורשים מ"למינהו". ולא קשה מדוע צריך ללמוד כלאים של הרבעת בהמה מגז"ש בהמתך בהמתך ולא נלמד מלמינהו? וי"ל שללא הגז"ש לא היינו מוציאים את הכתוב בהמתך ממשמעותו. תוס'.

355 משמע שפשוט שחייב בשני מינים שבים. וקשה הרי למינהו כתוב בהרבעה ובהרכבה ולא בוריעה והנהגה. וי"ל שמסברא מעמידים את למינהו לבני נוח ולישראל כמו שמצאנו את איסורו במקום אחר. לבני נוח בהרבעה ולישראל אף בהנהגה. ועי"ל שכמו שלומדים את כולם משבת לומדים גם את שבת בהמתך בהמתך מהרבעה לאסור דגים במלאכה בשבת. ומשבת לומדים כלאים של הנהגה. תוס'.

356 כגון שזרע בערוגה אחת במרחק של פחות מג' טפחים זה מזה. ורק בכלאי הכרם ר' יאשיה הסתפק אם חייב בשני מינים אבל בכלאי זרעים לחכמים חייב בחטה ושעורה בלבד. אבל לר"י צריכים ג' מינים. תוס'.

357 היה צריך לשנותה ביחד עם דיני השור. ואגב מה ששנה נפל לבור והבאיש מימיו שנה את דיני בור. או שהיה צריך לשנות את דיני בור ואש לפני שישנה את דיני השמירה, ואגב מה ששינונו בבור כיסהו כראוי שנה את דיני השמירה בשור. תוס'.

358 רש"י.

359 ואפ' הליסטים פטורים אם הם לא הוציאוהו. תוס'.

ששמע שנפרצה³⁶⁰. ואם הליסטים הוציאו את הבהמה, הם חייבים בנזיקה. הניחה בחמה, כיון שהשמש מצערת אותה ולא מספיקה לה נעילה בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה³⁶¹, או שמסרה לחרש שוטה וקטן, אם יצאה והזיקה חייב. מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו, והרועה חייב לשלם על מה שהזיקה. בהמה שנפלה מזהג בעליה לגינת חברו הסמוכה, או מרשות הרבים הגבוהה מהגינה, משלם לפי הנאתה ולא לפי הנזק. ירדה כדרכה והזיקה, משלמת מה שהזיקה.

שמים בית סאה בשדה ר"ש ואומר אכלה פירות גמורים משלם פירות גמורים כיצד משלמת מה שהזיקה? שמיין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה.

לומדים מהכתוב "וּבְעַר בְּשֵׂדָה אַחֲרָה" ששמים הערוגה שאכלה על גב השדה, ואין שמים אותה את בפני עצמה. רבי שמעון אומר, אם אכלה פירות בשלים כל צרכם, משלמים את שווי הפירות. ושמים אגב השדה רק כשאכלה פירות לא גמורים.

גמרא

התנא שאומר שמספיקה למועד שמירה פחותה הוא ר' יהודה תנו רבנן, איזו היא נעילה כראוי ואיזה שלא כראוי? דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה היא נעילה כראוי,

ושאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה כראוי. אמר רב מני בר פטיש, התנא של משנתנו הסובר שלמועד מספיקה שמירה פחותה³⁶², ואם נעל בדלת העומדת בפני רוח מצויה פטור, הוא רבי יהודה. ששנינו במשנה לעיל, קשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק, אחד תם ואחד מועד חייב, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר תם חייב, מפני שלתם לא מספיקה שמירה פחותה, ומועד פטור שנאמר: "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעֵלְיוֹ" ושומר הוא זה. רבי אלעזר אומר, אין לו שמירה אלא סכין, ולמועד לא מספיקה אפילו שמירה מעולה.

אפשר לומר שהמשנה כ"מ ור"מ דוחה הגמרא ואומרת, אפשר לומר שהמשנה היא כרבי מאיר, ורבי מאיר מודה שבשן ורגל מספיקה מודה בשן ורגל

שמירה פחותה, מפני שהתורה מיעטה בשמירתן³⁶³. כמו שאמר רבי אלעזר, ויש אומרים שהדבר נשנה בברייתא, ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתם, בור, ואש, שן, ורגל. בור שכתוב בו "וְלֹא יִכְסְּנוּ" אבל אם כסהו בכיסוי מועט³⁶⁴ פטור

360 כמו שהגמרא דייקה לעיל ולכן המשנה אומרת נפרצה בלילה אע"פ ששנינו שאם נעל כראוי פטור. או שאם נפרצה בלילה פטור אע"פ שידע שהבהמה יצאה מפני שאינו צריך לטרוח לחפש אחריה באפלה. תוס'.

361 רש"י.

362 לא רצה לומר שהמשנה היא בין בתם בין במועד כראב"י מפני שממה שהמשנה נקטה צאן שלא רגיל להיות בהם קרן אלא שן ורגל משמע שהמשנה מדברת רק במועד. ולר"מ כמו שבקראן מועדת לא מספיקה שמירה פחותה כך גם בשו"ר. תוס'.

363 הגמרא רצתה ללמוד בפרק כיצד הרגל ששן ורגל חייב ברה"ר מקרן ולא הקשתה שהתורה מיעטה בשמירתן של שן ורגל משום שאין להקשות משמירה על תשלומים. תוס'.

364 התוס' הקשו אולי פטור רק אם כסהו בכיסוי מעולה. ו"ל שכיסוי מעולה הוא כמו שסתם את הבור ופשוט

אפילו שלא סתם את הבור. אש שכתוב בה "שֵׁלֶם יְשֵׁלֶם הַמְּבַעֵר" עד שיעשה בפשיעה כעין מבעיר. שן שכתוב בה "וּבַעַר בְּשִׁדָּה אַחֵר" עד שיעשה כעין ובער³⁶⁵, בפשיעה כמי שמאכיל את הבהמה בידיים. רגל שכתוב בה "וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָהּ" עד שיעשה בפשיעה כעין ושלח. וכן שנינו בברייתא "וְשִׁלַּח" זו הרגל וכן הוא אומר "מִשְׁלַחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר", ובער זו השן וכן הוא אומר "כִּפְאֶשֶׁר יַבְעַר הַגָּלֵל עַד תָּמוּ". רק אם יעשה כעין ושלח ובער חייב, אבל אם לא אינו חייב.

ואמר רבה, אפשר לדייק מהמשנה עצמה שהמשנה סוברת ששמירה פחותה מספיקה רק בשן ורגל. שנינו במשנה הכונס צאן לדיר. והרי עד עכשיו עסקנו בשור, ומדוע המשנה אומרת צאן ולא שור? אלא המשנה אומרת צאן, משום שקרן לא כתובה בצאן, אלא רק שן ורגל. והמשנה אומרת, ששמירה מועטת מספיקה רק בשן ורגל³⁶⁶ שמועדים מתחילתם, אבל לא בקרן מועדת.

שהוא יהיה פטור. או שהשוו את הכורה לפותח בור ולא מסתבר שהשני צריך לכסותו יותר ממה שהיה מכוסה ע"י הראשון. תוס'.

365 אע"ג שלומדים מכאן שן דאזלא ממילא, ממה שלא כתוב ובערה לומדים שבער נאמר גם על הפשיעה של האדם. תוס'.

366 מפני שהתורה מיעטה אותן משמירה מעולה.

